

Сретко Дивљан
Универзитет у Крагујевцу
Педагошки факултет
Јагодина

УДК: 37.036-057.874 ;
159.954-057.874
ИД БРОЈ: 171632908
Претходно саопштење
Примљен: 1. септембар 2009.
Прихваћен: 8. октобар 2009.

ЛИКОВНА ТАЈНА

Апстракт: У овом раду се расправља о ликовној креативности која се учи и ликовној тајни. Ликовна некреативност може бити физички и ментални проблем. Стид и непријатност су основни кочничари ликовног напредовања код деце и ученика. Циљ рада је да се на теоријској основи предоче параметри ликовне креативност код деце а задатак да се подстакне ликовна креативност. У раду је примењена логичка метода. Закључено је да је емоционална интелигенција основни покретач ликовног стваралаштва код ученика.

Кључне речи: ликовна тајна, ликовна подсвест, ликовна креативност.

УВОД

Ликовна тајна је креативни емоционални свет у нама и знак емоционално-умне способности код човека. Ако се креативност учи, онда су тајне у нама и само их упорношћу и радом можемо открити и остварити. Човек у себи има више ликовних радости и сам их мора свакодневно откривати у додиру са свакидашњим светом. Ликовне тајне су емоционалне емпатије и њихово креативно стимулисање код ученика. Кроз аутосугестију ученик може постићи врхунска ликовна остварења. *Ја ћо моју ћосћићи. Ја ћо умем урадићи. Ја ћо желим ћосћићи.* Ученике морамо ослободити од ликовног страха. Емоционално-ликовна креативност је тајна сила у човеку и генијална моћ постигнућа.

ЛИКОВНА ТАЈНА

Ликовна тајна је човекова воља да снагом свога духа може изабрати ликовни пут свога живота и да може у себи мењати биолошку датост. Воља у човеку ствара енергију за мењањем ликовне околности и света око себе.

Без воље која је синоним слободе као и избора ликовног понашања, не бисмо могли створити ликовне тајне. Воља је психичка функција, особене ли-

ковне свести, свесног ликовног Ја. Суптилност вољних ликовних акција показује креативну суптилност и тајну механизма и структуре која подржава тајну ликовних функција. Нарушавањем механизма ликовне тајне, будности и пажње проузрокује се креативно снижење вољних ликовних димензија.

Фројд сматра да постоје три нивоа личности човека и то: „Id“ (оно) је биолошка датост, несвесно наслеђе, несвесно – као принцип задовољства (као нагон).

„Ego“ (Ја) као извршилац „Ida“ категорија је која води рачуна о реалности. „Superego“ (савест) је делом свесна а делом несвесна категорија која регулише понашање.

Фројдова теорија већ је одавно превазиђена.

Центроенцефални систем је носилац свести. Свест се налази у диенцефалној, мезенцефалној области у трећој комори као ретикуларној и основној структури у организацији свести.

Ликовни свет може живети у човековом телу и ван њега.

Ликовна креативност је тајна човекова.

Уз напоран рад и ликовну вољу човек може открити ликовну тајну и постати генијалац.

Ликовна креативност се учи! Она је емоционална тајна која живи у нама и око нас. Ликовна креативност у себи крије емоционалну и рационалну тајну.

Ученик може видети, чути, осетити, мирисати и креативно путовати независно од свога тела. Он може своју визију видети (ејдетске слике), чути без чула слуха. Најбољи пример музичара који је чуо музику а био је глув, јесте Лудвиг ван Бетовен. Пред крај свог живота, Едгар Дега као и Огист Реноар нису добро видели, али су зато насликали већину својих најбољих дела.

Уметност је човекова тајна! То је тајна леве и десне хемисфере мозга.

Уметност је тајна све док неко ликовно дело не заживи испред очију посматрача. Тајну увек тражимо и поново откривамо. Ликовна тајна је вечити мотив живота у уметности.

Ликовна интелигенција је бесконачна ликовна тајна и креативност коју поседује сваки човек.

Ако неки ликовни проблем не можемо да решимо, морамо се упитати да ли је то наш ментални, физички или емоционални проблем. Да ли је то ментални проблем или креативни стид или непријатност да ученик своја осећања јавно искаже? Морамо знати да су ликовне тајне увек индивидуалне и особене за једно ликовно дело. Тајну човек мора све време живота тражити. Ако желимо открити тајну, морамо бити упорни.

Ако се ученик плаши да створи своје ликовно дело, наставник му мора објаснити да је његово ликовно дело његова тајна којом мора задивити друге људе кроз више емоционалне стварности. Важно је да наставник зна да оно што ученик ствара или замишља – то и постоји.

Поједини философи сматрају „да су мисли ствари: оно што осећате, то и привлачите; оно што замишљате, то и постајете“.

Ако знамо да је мисао најснажнија сила универзума – јасно нам је да су емоције највећи покретач уметности и науке уопште. Емоционална интелигенција је космичка сила која све у човеку покреће и ствара оригиналност ума и разума. Ум без разума ништа не значи. Ако ум не разуме оно што ученик ствара, ту уметности нема. Емоционална интелигенција је велика духовна сила у нама. Уметност за ученика мора бити радост; радост стварања и креативности. Она је велика моћ сугестије у нама и ван нас.

Емоционална интелигенција је велика покретачка сила у нама. Она је велика моћ сугестије. Емоционална интелигенција не сме постати лаж у нама као ни непријатељ који у нама изазива анимозитет и заједљиве опаске.

Подсвест у ликовној креативној интелигенцији

Подсвест је психички и физички феномен у човеку и може се и физички и психички остварити.

Ликовна подсвест прихвата оно што се у њој отискује или у шта креативна подсвест верује.

Да би ученик ликовно успео, наставник мора код њега ослободити његову урођену креативност. Код свих ученика морамо уградити ликовну веру да су сви они предодређени да постану генијалци. Да би ученик успео, он мора да верује у успех. Да ученици могу да визуализују ликовни успех и остваре ликовно дело – рад. Ако ученик верује да је уметник – он уистину јесте уметник. Оно смо што верујемо да јесмо. И Моцарт је постао геније јер је непрекидно радио.

Код ученика морамо изазивати веру кроз констатацију: „знао сам да могу створити ликовно дело и да ћу ликовно успети“.

„Све је могуће ономе који верује“ (Марко, 9: 23).

Да би ученик имао веру у себе, морамо га научити да се радује и туђем успеху (то је важно због менталног здравља).

Научите ученика да визуализује ликовни успех кроз креативни став. Ликовне мисли могу бити стварне. Ликовне мисли шаљу магнетски сигнал који привлачи сличне визије. Ако неку ликовну визију ученик види као добру идеју, он је може визуализовати као ликовно дело.

Велика ликовна дела се постижу истрајношћу. Ликовна истрајност и оптимизам су основа за остваривање ликовног дела. Развијањем ликовне истрајности добићемо генијалца. Ликовна креативност и истрајност су добар пут до стварања генијалца. Највећи непријатељ уметности је страх од естетског неуспеха, тј. страх ученика да он није рођен да постане велики уметник и да не зна да слика.

Страх је неуспех емоција да се прилагоде новој ситуацији и створе нешто ново, оригинално. Страх настаје услед деструктивне критике родитеља или наставника. Код ученика је изразит страх од одбацивања, као и од неуспеха. Важно је да имају позитиван став према учењу. Ученика морамо научити

да се радује свом успеху и усмери своје ликовне мисли ка позитивном раду и смелости, ка радости.

Ликовна радост кретивности и стваралаштва су позитиван став и љубав према уметности. Ликовно оптимистичко мишљење је основа за креативну надградњу ликовне теме, циља и задатка.

Ликовни страх је негативан став ученика према емоционалној интелигенцији који се може победити решавањем ликовних проблема и стварањем нове визије и могућности самопоштовања.

Велика вредност једног наставника је да ученику врати самопоуздање и самопоштовање. Самопоштовање и самопоуздање су основа за превазилажење ликовних проблема као и страха од неуспеха. Ученик мора бити храбар да би успешно савладао ликовне препреке. Самопоштовање и самопоуздање су добар услов да ученик ликовно може доћи до новог ликовног остварења. Са учеником, наставник мора идентификовати ликовни страх. Они морају открити како је настао ликовни страх и како га могу отклонити. Кад савладају тај проблем, страх мора постати прошлост а ликовно самопоуздање ликовна будућност.

Како избећи ликовни страх?

Страх је део емоција и није материјализован. Ученике морамо научити да буду храбри и непоколебљиво сигурни у себе.

Да ли код ученика постоји страх од непознатог и од оног што не зна? Наравно да постоји. Ликовна кративност негира и одстрањује страх од непознатог и онога што ученик не зна. Наставник мора ученика научити да ликовно-оптимистички гледа на чин креативности. Ако се ученик плаши да уради ликовну тему, наставник му мора помоћи да стекне ликовно самопоуздање и ликовно самопоштовање јер су то основни покретачи ликовне креативности.

Ученик мора бити храбар да би превазишао ликовне проблеме. Кроз самопоштовање и покушаје да створи ново ликовно дело ученик постаје независна и храбра ликовна личност – уметник.

Важно је да наставник и ученик препознају ликовни страх и објективно га идентификују. Откривање ликовног страха је важан чин којим би ученик могао да савлада ликовни проблем. Савлађивањем ликовног страха ученик поновним покушајима долази до ликовног решења. Путем поновног покушаја, да савлада ликовни проблем и страх, ученик стиче ликовно самопоуздање.

Како избећи ликовни страх? Са учеником почињемо од ликовног ангажовања и храбрости да истраје у ликовном раду. Креативну храброст карактеришу ликовни ставови:

Ја то могу постићи!

Ја то умем урадити!

Ја то желим постићи!

Код ученика подстичемо ликовну веру у себе. Вера у себе је суштина живота и креативног постојања. Ученик треба да верује у свој креативни ликовни став и свет.

Ученику треба објаснити да је храброст почети нешто ново и оригинално. Тражити нешто ново није само храброст већ и животни став да је ученик рођен да буде личност која може и уме креативно да ствара.

Ликовно-унутрашња срећа је велики покретач снаге и успеха код ученика и развијање визио-просторне интелигенције. Страх од неуспеха може бити мотив да ученик истраје и оствари своје ликовно дело, као и своје снове.

За развој ликовне културе важна је истрајност.

Шта је истрајност? Семјуел Џонсон је рекао: „Мало је ствари које марљивост и знање не могу да постигну; велика дела се не постижу снагом, већ истрајношћу“.

Урадити сваког дана понешто. Од ученика тражити већу одговорност према ликовном раду. Велика дела се постижу истрајношћу. Кроз упорност, ученик сазнаје шта је то радост а кроз радост остварује своју креативност. Радост је остварен ликовни циљ.

Шта је ликовни циљ?

Ликовни циљ је када се машовитост кроз креативност стави у службу ликовне креативности. Ако ученик не оствари ликовни циљ, то је први знак да наставник није успео да покрене код ученика емоционалну интелигенцију. У том случају испитујемо ученика зашто није постигао ликовни циљ. Бележимо чега се све сећа. Важно је да се досети зашто није надоградио свој ликовни рад. Да ли је можда ликовна техника била узрок ликовном нераду и одустајању од ликовног циља? Да ли је ученик машовит? Да ли поседује ликовну вољу и истрајност? Кроз разговор са учеником тражимо узроке.

Да ли ученик може ликовни проблем да идентификује? Да ли је ученик себи поставио ликовни циљ? Шта је ученика спречило да ликовне проблеме реши? Ученик мора у сарадњи са наставником дефинисати ликовне проблеме. Кад дођу до основних проблема и узрока ликовног неуспеха ученика, онда је све лакше решити и истрајати до краја.

У ликовној креативности сумња и страх су највећи проблем за креативно ликовно стваралаштво. Да би се отклонио ликовни страх и сумње, најпре се морају искоренити ликовна предубеђења. Кад ученик отклони узроке ликовних проблема и предубеђења, он ће невероватном брзином почети да ликовно напредује. Важно је одредити ликовне мере за креативно напредовање. Кад се одреди ликовни пут напредовања, ученик сам наставља да решава ликовне проблеме.

Кад су питали једног човека како ће он то да поједе вола, он је одговорио: „залогај по залагај“. Тако ће и ученик решавати ликовни проблем; један по један. Важно је да уредно бележи свакодневни напредак јер на тај начин стиче ликовну вештину у решавању проблема. Ликовне проблеме ученик мора решавати кроз позитиван став – да ће успети.

У ликовној култури нико не успева сам. Да бисмо успели потребан нам је наставник. Током ликовног рада ученик мора одредити ликовне приоритете и разликовати релевантно од ирелевантног креативног поступка.

Шта су ликовни приоритети? Брзо решавање ликовних проблема и то без одлагања. Ученику морамо усадити потребу да ликовно размишља на дуге стазе. Да би ученик успео, он мора ликовно стварати на дуге ликовне стазе. Нек ученик лети са орловима и дружи се са змајевима. Ученика морамо научити да он може себе променити и ликовни став и постати „ВЛАДАР СВОЈЕ СУДБИНЕ“.

Наставник у школи мора постати расадник ликовне хармоније, љубави, лепоте креативног изобиља. Код ученика мора подстицати надахнуће, љубав према уметности, лепоти у уметности, срчаности и генијалности.

Ликовна култура је светлост у ученику и цртачко-колористичка креативна емоционална интелигенција. Код ученика путем ликовне културе можемо отклонити непријатељство према другима, осуду, зловољу, успоставити духовни мир и вољу према свему што ученика окружује. Важно је да ученик из себе избаци убеђења која ограничавају и да прихвати да је способна и креативна личност. Да бисмо нешто урадили и постигли, морамо научити ученика да мора бити истрајан. Истрајност и упорност су основе ликовне креативности (и не само ликовне креативности).

ЗАКЉУЧАК

Ликовна креативност од ученика захтева све већу употребу и активирање дендрита и неурона. Ликовне идеје су основа креативности и бесконачно богатство једног ученика. Кроз ликовне идеје ученик мора бити оријентисан према ликовним решењима.

Ликовне проблеме морамо решавати кроз ликовно систематичан приступ и интензивно размишљање. Да бисмо успели у ликовној култури, морамо боље организовати ликовну наставу и јасније дефинисати ликовне проблеме кроз дискусију и партнерски рад наставник – ученик. А, да би ученик ефикасно решавао ликовне проблеме он мора пронаћи узроке и могућа решења ликовног проблема.

ЛИТЕРАТУРА

Ђукић-Дејановић (1999): Славица Ђукић-Дејановић, *Миловановићев увод у клиничку психијатрију*, Крагујевац: Медицински факултет у Крагујевцу.
Дивљан (2009): Сретко Дивљан, *Методика наставе ликовне културе*, Бања Лука: НУБЛ.

Sretko Divljan
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina

ARTISTIC SECRET

Summary: The paper studies artistic creativity, which is learnable, and artistic secret. Absence of artistic creativity can be the result of physical or mental problems. Students' advancement in artistic development is mainly hindered by a feeling of shame and embarrassment. The paper aims to theoretically define the artistic creativity parameters in children as conditions of encouraging creativity. The method used in the paper is logical method. It is concluded that emotional intelligence is the basic drive of students' creativity.

Key words: artistic secret, artistic subconsciousness, artistic creativity.